

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 203 (9580) Пятница, август 30, 1974 чыл

1925 чылда түздөлгөттөгү, Өртөө 2 көп.

Космос корабли „Союз-15“ ужудуушкунун дооскан

Космонавтылар штер Геннадий Васильевич Сарафанов биле Лев Степанович Демин олар «Союз-15» кораблыг ажалдык доозулганын соонда 1974 чылдың августун 28-те Черде эл чедип келгенер. Масканы-биле 23 шам 10 минута турда космостук «Союз-15» кораблиниң бадыл, хонар алпарды Совет Земелиниң девискирине Целиноград хоорайның муруну-барыны талазыга 48 километрге чымчак хоноушкуну кылган. Хонган соонда космонавтыларның каддының байдалы эки.

Корабльдин орбитадан дүжүп бадарының мурунда оом уг-шин тодараткан болгаш санап каан үезинде дүргөзашкыни төрөмөт-оомундар шимчедичини ажалдык эгелден. Шимчедичи ажалын дооскан соонда, корабльдин өрөзчигештери ийи башка кылдыр адырылган болгаш куулап, бадар аппарат чавыашкының траекторияныче шилчез.

СОВЕТ ПАРТИЯ-ЧАЗАК ТӨЛЭЭЛЕРИ ЧЕХОСЛОВАКИЯДА

ПРАГА. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Политбюро кежигуну, СССР-ниң камгала министр Совет Эвилелиниң Маршалы А. А. Гречко август 28-те ЧКП ТК-ның Президиум кежигуну, ЧССР-ниң Президентин армия генералы Л. Свобода-биле ачыкча барып учурашкан.

Күш-ажылыч тыилелгелер-биле

СЭКП Тыва обкому, республиканын Министрлер Чөвүлели курунуге пландан ажыр 22 тонна дүктү дужаар талазы-биле улус ажал-агый планын болгаш социалист хуээлгелерин хуусаа бетинде куусеткени дээш Танды районун (СЭКП райкомунун бирги секретары эш ЗАРКЕВИЧ, райкууском даргазы эш АК-КЫС) партия, совет органныгына, ажал-агыйларынын удуртукчуларына, специалисттерине, бүгү хойжуларына чүректин ханызындан изиг байыры чедирген.

КүСКҮ ХОВУ АЖЫЛДАРЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУДАР

ШАК БҮРҮЗҮ ҮНЕЛИГ

Сиген кезилдезиниң хүн демдеглели

Статистика өргөзелиниң үндүрүн түшүл мөдөлөрүн өзүлгөн алдыга, август 26-да республикага 135,7 муң тонна сиген белеткээр пландан 52,9 муң тоннаны белеткээр азы планын 39 хуузу болган. Салган санаж 1526 тонна болгаш поган масса 61,9 муң тонна, витаминиң сиген далганын белеткээр 563 тонна.

Сиген белеткээр планын Монгун-Тайга районун ажал-агыйлары 70 хуу, Бай-Тайганын—52, Чоон-Хемниң биле Би-Хемини—50—51 хуу, Анжы-Тыванын ажал-агыйларының өргөзели—100 хуу куусеткен, мурун турар «Адан-Мадыр» совхозтун ажал-агыйлары мал чени белеткээр планын куусеткен, ол ажалды уламчылап турар «Сут-Хал», «Саян» совхозтар планын кууседирине чоокшулай берген.

Барып-Хемчи, Өвүр-Уулу-Хем, Танды, Току болган Каз-Хем районнарының колхоз, совхозтары мал ченин белеткээр боттарының белдунар аргамыдан чамыс деннедиг чорууп турар. Ина сиген белеткээр планын куусеткени 41-42 хуудан ашпайн турар.

ХОЙЖУ БРИГАДА ТИИЛЭЭН

«Чаа орук» колхоз бо чылын нитиниң малынга 20,560 центнер сигенин болгаш 300 тонна будун-буруну белеткээр планын. Ам колхозтун дөрт хойму бригадалы, хову бригадалы, инек надарчылары мал чениниң белеткелинде ажалдап турар.

Бо хүнүнде колхоз нитиниң 5,330 центнер сигенин сарааттаган. будун-буруну белеткээр планын 135,6 хуу куусеткен. Колхозтун ажал-агыйлары 260 ажал кыян мал ченин белеткелинде кыян белеткээр. Оларның иштинден 140 кыян мала, хараган арам, хемнер уналары, ортулуктарда, тлаалары уненинг сигениниң хол каддыры-биле кезип турар. Хол каддыры-биле сиген кезип турар аялдарын Хертек Бегиниң, Иргит Амыканың, Дамчай Дамдын-оолдун аялдары планындан 15—20 тонна ажал ажалдык доозулган.

Краснодар крайның Ейскде элеватордан чаа дүжүт тарааны сөөртүп чоруп турар. Азов далайлап, Доннан болгаш Волгалар тараа сөөртүрүне 200 судно кырын турар. Чурута—Ейскниң сүт ортазындан тарааны теплоходка чүдүрүп турары-дыр. (СЭТА-ның фотохроникасы).

Ужең чыл оюн удавас байырлар Совет Тываның арын-шырайы үндөзүнө-биле чазартыган. Республиканың экономика, культура чазартылгаларына туснай эртемниң кадрларын кирип турар үлүг-хуузу улуг. Тываның улус ажал-агыйның шапкын хажуудазы туснай эртемниң өргөзө мөдөлүк улам кушталдырган. Шаанда биске эми, башкыдан аңгыда, өскө специалистер шөөлүг илгеринге эвес турган база, амыг байдал сыр өскө. Республиканың кайы-даа булуңунга баар болуучуларга, ында колхозтарда, совхозтарда, улуттук бүүдүрүлгө черлеринде дээди эртемниң инженерлер, башчылар, эмчилер, культура ажалдыкчылары болгаш нөдөз ажал-агыйның хой санын туснай эртемниң ажалдык чорудар. Олар боттарының билиг-мергежилин республиканың келир үезинге, оң бөгүнгү чаагай ажал-херектеринге бараалгадып турарлар.

АНЫЯК СПЕЦИАЛИСТ

Дыка хой специалистер боттарының хуваалда өзүлгээр ажалдар черлеринде чеде берилген, ажалдыралчы баштайгы базанын эгелеп турарлар. Аныяк туснай эртемниң ажалдык ажал болгаш ажалдыралчы дүрүлүгү эвези, чаа ажалдап барган чери-биле, ында чен-биле чоон таныш эвес болуру чүгөзөм. Ыччангаш оларга партияниң өзү-биле дуза көргүзери, ажалга таарыштыр хүлээп ап тургузари, өрөн-башың-биле хандылары, ажалдар, чурттаар чери-биле ижиктирип таныштыры чөр-чөдө партия, совет, хой-ниги органның, ылаңгыя ажал-агый, бүүдүрүлгө, школа болгаш культура албан черлериниң удуртукчуларының бир чүгүлэ сорулгасы.

Найысылал Кызылдың школаларына ажалдаары-биле Улан-Удэ, Ленинград, Кемерово, Йошкар-Ола болгаш өскө-даа хоорайлардан келген аныяк башчыларга август хуралына изиг байыры чедирип, ажалдыралчы баштайгы базаны-биле холбашкан туснай ижикти, боодал чектерин сөккөз. Найысылалдың хой ижиктиг башчылар коллективни аныяк специалистерни чыл бүрү ыңчээр утиуп хүлээп ап турары чаңыл болган.

Дээди болгаш ортумак туснай эртемниң кадрларын дарганал үндүрүп турар өрөдиге черлериниң саны бистиң республикада чыл келген турум өзүп олурар. 1974—75 өрөдиге чылындан эгелеп бистиң республикада база бир дээди өрөдиге чери—Ираснардикниң политтехник институтунуң филиалы ачылтынган. Техниктиң нарын билиг-биле чөспөзөнгөн, дээди эртемниң кадрларын ол институттан республиканың улус ажал-агый удавас ал эгелээр.

Тываның нөдөз ажал-агый техникуму, эми, башкы, уран чүүл училищелерин, Кызылдың башкы институтун чыл бүрү хой ижи доозуп үнүп турар. Олар республиканың ырак-узай районнарында школаларда, ясли-садтарда, клубтарда, библиотекаларда, колхозтарда, совхозтарда туснай эртемниң специалистер бол ажалдап турар. Совет Земелиниң өскө хоорайларына дээди эртем чедип алгаш, биске ажалдап изеп турарларның саны база хой.

Чүгө бо чазын Кызылдың уран чүүл училищезин алдан амыг ижи доозуп үнгөн. Культура албан черлеринге ажалдап туснай эртемниң специалистер чурттуң өскө хоорайларында база келилген. Нөдөзге культура албан черлериниң ажалын амыг негедделерге дүүшүрү чорударына, чоңуну эстетиктиг ижикчилгезинге оларның ролу улуг болуру чүгөзөм. Хамын ужур кадрлар-биле ажалды, ылаңгыя аныяк специалистерни ажалга ижиктирип чаңчытыры чүгүлэ. Ажалдык баштайгы базанында бергелерге таарышкан, ону чайлап эртеринге тус черлерде хой-ниги органның чогуур дузазын албайн турар, ажалдан өспөсүрү, белини бодай бээр таварылгалар база ында-хаа таваржы берилээр. Ону боолдурус ужурулг.

Кызылдың педагогика институтуна база башкы училищезин дооскан башчылар база чурттуң өскө хоорайларындан келген башчыларның школага ажалы 2—3 хонгаш эгелээр. Оларның ажалдап барган коллективтери бүгү талаалык дузаны көргүзүп, башкының берге болгаш харысалгалы ажал-ижиниң чажыттарына аныяктарны өөрдир алаар. Республиканың чамдык районнарына ажалдап барган аныяк башчылар чаңгыс чыл ажалдааш-ла, өскөр шилчип чоруп турарының фактылары хой. Эртен өөрдиге чылында Улу-Хем районунуң школаларына ажалдап барган аныяк башчыларның 30 хуузу бо чылын өскөр чоруткан. Ону боолдурус-биле аныяк специалистер таарычалыг байдалды тургузар ужурулг бис.

Өөрдиге чери дооскан, хуваалда өзүлгээр чеде берген чамдык специалистерни ажалга хүлээп алырда, тоомча чок көөр таварылга Танды районго, ол ынаш районунуң чамдык школа дирекцияларына база турган болгаш ам ону чайлаткан. Хамын ужур ижи дээш сагыш чөвөшкөндө, оң ажалдык байдалын өөренип көөрүндө. Кандыг-даа таварылгада ону барымдалаар алаар.

Улуг сонуургал-биле

Дуң Кызылда Политиктиг чырыдышкы бажыңыга совхозтар ажалчыларына болгаш колхозчуларга «Экономиктиг билиглериниң үндөзү» деп курсту өөрдир пропагандастерниң республика семинары ажалын үргүлчүлөз.

Семинарны ижикчилери ийи хуп дүргүзүлдө «Экономиктиг билиглериниң үндөзү» деп курсту талазы-биле кол-кол темаларга лекцияларын дыңдаган. «Колхозтарга база совхозтарга күш-ажыды эртемге үндөзүлөп организастаары», «Колхозтарга, совхозтарга күш-ажыды нормалары болгаш ажал төлөвири», «Колхозтарга, совхозтарга проадукуцияң бот-үнең болгаш бүүдүрүлгөң ажалдык чоругу», «Колхозтарга, совхозтарга бот-оруда-чарыла», «Колхозтарга, совхозтарга социалист чарышты организастаары» деп лекцияларын пропагандастер дыка сонуурган, он ажалдык чүдүлдерин билип алганар.

Семинар ажалдык бөгүн база уламчылар. (Бистид корр.)

УЛУГ-ХАЯ СОВХОСТА

Улу-Хем районунуң «Улу-Хая» совхозунуң таражылары дүжүт ажал алышкыныче кирегиң баштайгы хүнүрүндө эгелээп, ажалдык теманын кошканын. Бо хүнүнде олар 1258 ганын таразын тавышалай кестирген, 537 ганын кызыл-тазы, 25 г арбайын, 15 г чиге-тараны, 207 г кык-тараны бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

УЛУГ-ХАЯ СОВХОСТА

Улу-Хем районунуң «Улу-Хая» совхозунуң таражылары дүжүт ажал алышкыныче кирегиң баштайгы хүнүрүндө эгелээп, ажалдык теманын кошканын. Бо хүнүнде олар 1258 ганын таразын тавышалай кестирген, 537 ганын кызыл-тазы, 25 г арбайын, 15 г чиге-тараны, 207 г кык-тараны бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

АЖАП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Каз-Хем районунуң механикаторлары чаагай дүжүт дөш демеседи улам калбарып турар. Районда 7339 гектар черини таразы кестирген. Оң 4557 гектарын бастырган.

ТАНЫЖЫНАР: „Союз-15-тиң“ ЭКИПАЖЫ

Эрткен чыны Космонавтика хуниде СССР-ин Улуу ажал-агыянын Чедикширинин Деагеле-зиде «Космос» павильонга москвалык болган найыс-ылаадын ажалы «Союз-15» кораблында келер уеде командири-биле ужу-рашканар.

Москванын Пионерлер ордуунун анык космонавтар болуучу ооруну турар болук оолдар ужудукчу хестиг, узун эвес кижини чаныга чеде Бергенер. Олар «Союз»-«Аполлон» космос системанын тутур аппараттарын тургузуун сонуурган, кораблыны уштинги ужудушкунуна чугула бичи кунтукторуп каянар ажалдар чугулап бичи дилер турганар.

Чымык-чагай, ак-кык каракты ужудукчу-биле байрлажып турар аразында он бир хире харыт бир суу-аа оолдугаш оон: «а космонавт болууда, чогум канчаар чусул?» деп, идегел салышкан, айтырган.

— Уаг, амык-ла, уаг куел херек—деп, оозу харышкан.

Апрельдин ол хунуеде Москванын анык пионерлерине таймыр кылар ужур таарышкан «Союз-15» кораблында командири Геннадий Сарафановтун амырлары орунуу дугайында расказын эгезине оон ол сестерин кирип болуру турган.

Кижини арга-мергежил-

диг, уран-шевер чоруу оон эки-не чалымна-ла тодаран кээр, мыдыг ааске-жикти салым-чодугу кижилер база таарышкылар. Бичи-чагай «Космос» павильонга Сарафановтан айтыры салып турган ол оол-даа болууду шымак алган оруушкан чеге да-ийей-даа барын болуу-ла мыйнаа.

Геннадий Васильевич Сарафанов мыдыг берге болган шатаразынын-даа орук-биле эртек.

— Бичи-чаг чораан баштайгы уелерини сакты-рыма-ла Волга, балыкчыларын дегер-херекселерини чыды, ийи-шидилиг мыканд уран-шевер Проко-фий Андриановтун ирек бо-ла салгыша кирип кээр. Оон уран-шевер хондары-биле болан тулар чеккини хана-характарын кайы хи-ре мерген аргынын, менээ Волга дугайында тоол-чу-гааларын хоореп олурарын каш-даа шакта магадан, дийнаар мен—деп, ол чу-гаалаар.—Ындыг тоолуругу чугулаар дык хой—му-гаранчы-даа, откут-даа ир-лар бурлактар дугайы, Волга фестивалынын кы-зыл-гаардыкынын ажал-де-гей-жерге узур ийди тудушкунуна дугайы. Аар-берге дайын чы-дарык дугайы ол бутте доокулаттын турар бол-ган.

Геннадий калыг-лошкун 1942 чылдын бирги хунуеде Саратовтан ырак эвсте ту-

рар Сиенские дээр суурга туртунган. Саратовту 16-гы ортумак школанын өөренип дигиш, оу 1959 чылда доскан. Анык оон школа баштайгы чыдары-да радиотехниканы сонуур-ган, анык хандыкшып тур-ган. Бешки класска оон кылган схемаларын буугаар школанын радио болуучу-нуң кечигинери шуптузу радиопрограммисттер эгепте, кылал турган. Саратовту радиотехниканын эки-не баштайгы кыска чалгытыг радиостанцияга база-ла ол школага, Геннадийн өөренип турган класынга тур-густунган.

Ынчалза-да оон оозу дээр, радиотехникага оон чуге хандыкшып боордан аныга, баштайгы чога-дылгазы болган. Класска күш-ажыл кичиленип чаа балыкшып, тулган эки авта-механик кижилер соонда Геннадий-биле калы чээрби беш чедикклассчы-лар шуптузу—иштиги кы-мыкшыктын моторларын сонуургаш турушканар. Онуу класска чедик чорда оолдарын база бир куел-болдым куусеттинген—оол-дар боттарынын хоу-биле хууда «тагитин» кылаган, оон бичи-чаштарга белек кылдыр бергенер.

А боттары амырларга эки-не баштайгы шыгчы башкын кылдып, өөредилге-ли доозарыга мык белектери бергенер. Чи-жээ Геннадийн өөренип турганы оон «Б» клас-

сынын барык чартык кезин доозар шыгалдаар муру-на-ла ужудукчуларына эге өөредилгенин школа-зынче билдирешкинер кийирген. Оларын аразында Геннадий Сарафанов база бар болган. «Саратовту (Погову)» (радио-биле ора-дакыр боорга школага оон мычар шолалар турган) «Аннушкага» баштайгы ужудушкуну кылган: оон ол чеди чылдын дугурунда эртеккен оруу шут тыва-ган болган, ол оон кажан-даа үймес-тир—деп чүвени билген.

Геннадий Сарафановтуң ужудукчу намыр мычар эгезин. Ол Балашовтуң ше-рин ужур чүтүндү дээл училешкени доскан. Оон кийежер-ужудукчунун дик-ломун тулаган, гвардейч полкага албан эртинген. Эң соолгу карьерин болба-зын самолёттарыга ужу-лар куел улам-на күште-лип турган. Ужудукчу Са-рафановтуң хууда херээ-ди допчу одуругар болуу-«Ужуларынга амык инж, мергежил ужулар, анык хандыкшыдыг болган со-нурукту-даа. Агаарга топту-оожуу, сагыш-сеткил дык бичиге».

Эвездин хоорайгыша-ка, космонавтар белектери-нин төвөгү, ол одуругларын оона сонуургал болган кичиги-биле номчан деп чүве билдирген. Сарафановтуң космонавтар болуу-ге эртинген чыдарынын иштинде ол характеристика-

деп артык. Бистер олар-нын допчу намырны тур-гууру күзөйи турган бис. Бистер оон шаг-ла-ла билер бис. Чугаа эске алам-буру чүдүлери келер, үенин башкарлыгыг ужудуш-кунарынын дугайында космос философиянын дугайында болган оларын мык номнарында да дуга-йында боор турган.

Космонавтын шыгчы, доор экилер шыкын мыдыг шыгчы медицина комиссия кыла-даа турбас. Чо-гум-на мыдыг комиссия Леа Деминин харакын калдып «тааржыр-дыр» деп көргөн эдегит—а оон кар-рамын байдалы хай-хөй чыдарла ужудукчу штур-валды тулар аргын бер-бей турган.

Дайын эгелер турда, ол он адылал бар чораан. Москванын оолдарынын са-мык хоудуур-ле эгезиле турган. Оларын бичилери дээ-нелери-биле калы эске черге кочуп, Левадин бир-ини хире хар уаг, эвез-дигери фронтке чүткү турганар. Левадин чажыт эштери боттарынын күел-болдым чедип алырын кара чаныг аргын турган—шеринги тускый школа-рыга өөренип болган. Ол, бир мыдыг өөредилге чери-ге кирип алган. Ону Влади-мир Комаров-биле ханды дооскан-даа болза, фронт-ке чоруур арга чок болган. Тускый шкolanын доо-зукуларын ужудукчулар училешкени өөредип чору-

Будуругениң ажыктын бедидер ЧЭЭЛИ ЧУРУМУН САГЫРЫ

Планнашмынын болган экономиктиг идиг беришкенин база ниитиле будуругенин ажыктын бедидерин чаа байдалдарында акаша-баан харылааларын бүгү тала-биле ажыглаарындан, бот-оруда-чарык-биле төлө-дө чүрүмн бичиглаарындан чыдаланы бедик темп-зин хандырып хамааржыр.

Амыг уеде продукция сай-гарганын будуругелерини кол көргүзү кылдыр санап турар болган. Ону чүткү чортукан черини (хандырыла ээини) агар санынче хөрөгенин киргеннин соолуеде ам мчлп болган кылдыр көөр.

Санажылганы болбазыра-гайжыдарынын оруктарын чү-мн-даа мурунда будуруге-лерин ажал-агыянын сан-жаа байдалын бичиглаарындан, будуругенин организ-таарын болган материал-тех-никтиг хандырылганы эки-жидеринден, планын оона-ларын күөдөргөндөн, ке-рөөрде көрдүнгөн көрүм-чү-рүмү сагырайын эгезле чогутур.

Мыдыг түрбүде бичиг рес-публиканын ажал-агыяларын-да бедидер-чээли өре соксал чок өзү турары ийдег. Бир эвес 1970 чылда бедидертуг өре 5,075 муң рубль турган болза, 1973 чылда ол 7,170 муң рубль четкен, азы 41,2 хуу көрдүдү, а бо чылдын июнь 1-ге чедир 8,175 муң рубль болган. Беш чылдын эртен үш чылында чээли өре 26,2 хуу ийкеле, азы 1974 чылдын апрель 1-ге чедир 10 млн. 190 муң рубль бол-ган.

Санажылганын мыдыг чү-рүм урөшкениннин үнүп келгенин чыдалганын будуругелерге, организаштарга, колдоотарга чортукан хы-налдаан чамдык ажал-агыялар керээде көрдүнгөн чү-рүмү сагырайын турарында дээрн бандыкатынган. Чи-жээ, өре төлөр кылдыр сана-жылганы чогуур хуузазындан саадатканындан, дуа көргүс-үн дээш, азы херектектелер төлөвөдө-ле бараанын-мате-риалдыг үнелге чүдүлери са-дып, салышкан бараанырам ей-шанада чүдүрү чортукан-ны, ашка документтерин бе-леткээрди саадатканын херге-лиг чыдалганынын ур-жуудан бедидертуг өре ты-тыр. Июнь 8-те контейнерди чүк сөөгүр транспорт ков-

ДЕЛЕГЕЙ БОЖУННЕРДЕ СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

МАР
ДУЖУТТУ АЖААП ЭГЕЛЭЭН
УЛАН-БАТОР. Моолдуң кол тараалан девискээрле-ринин чеге ажал-ишчалары тараалын тавыччалыг кезип, дудуудан ажаап ал эгелей берген.

Бо чылдын МАР-кың көдээ ажал-ишчилеринин ажаал амыр тараа дудуу 400000 тонна амыг.

Тараажыларга дуулажыр дээш куражыл-агыяларже бол-гаш көдээ ажал-агыя кат-тыжышканын ортумак тускый өөредилге черлеринин сургуулар чорукан.

Улетур будуругелери тара-раа сөөгүр хей санын авто-машиналарын берген. (СЭТА).

ВЕНГРИЯ
МЕРГЕЖИЛИН БЕДИДИН ТУРАР
БУДАПЕШТ. Венгрияда мергежилдиг ажалчынар белектеринин системанын сайырадайжыдарын улуг уеур-дуузалыг деп үнелеп турган.

Чылдын-на 35 муң хире өөренич мергежилдиг ажал-чынын болурун шыгалдадыг дужаал турар. Чүгле бо беш чылда беш 400 чаа классты, 3200 өөредилге мастерскаяны, ийити чортталга бажынар биле спорт залдарын тулар дээш.

Профессионал-техниктиг өө-редилге черлерин белекте-ледили бедидерине профес-сийн шигээдин алырынмын сас-

ПОЛЬША
БАЖЫННАР ФАБРИКАЗЫ
ВАРШАВА. Польшанын найыссыла шакын сайыра-турар. Варшаванын муң-муң чурттажылар ай бурда чаа бажынар ап турар. Калбак чурттага тудууну программанын ботландарын турары мыдыг. Ол программа дүшүр чурт-туң өг-бул бүгүдө 80 чылдарын ортан үезинде тускый кептир-биле хандырынар.

Ам Варшава чаа-чаа хей микрофабрика тууу кабар-ган. Оларын аразында Сте-гана, Урсулин чектиг чурт-талга девискээрлери бар. Оларын бажынар биле тудат хандырылган тууу тур-гар. Оларын бажынар тудар комбинат белектег бөр. Ком-бинат Варшаваның Служба районунда тууу тургус-кан. Совет Эвзеленин тех-

ника профессионал-техниктиг болган дээли өөредилге чер-леринге кирер.

1972 чылдан бээр ажалчы-нар мергежил бедидеринин бүтү-венер институту амылаан келген.

БОЛГАРИЯ
ЭҢ УЛУГ ДАЛАЙ ӨРТЭЭЛИ
СОФИЯ. Далай өртөөн «Барыш-Варнымын» девискээрине улуг тудат ажалдар калбара берген. Нарын хмия чешин-чидалгелерин БУР-да эң улуг Дева комплексинин белек-продукциянын сөөгүр үндүрде болган анык чиг-эт чегир-биэрде ол далай өртөөн таварып эртер.

Бо чылдын ур эртелег калың-ийдиг сода будууринин дег-лейде эң улуг заводдарынын бирөөн ажалталга кийер. Өртөөдөн дегемелери мычан-гы эргежок чугула аларган. Завод Болгарияга болган БДЧ кечигүнери өске-даа чурттага чылдык-на 1 мил-лион 200 муң тонна калың содалык берип турар анаар. Тудугта бүгү революцияныг социалистиг революцияныг чооктуулан келген 30 чыл өөн

девелопирине долбашыр чорудуп турар. Тудуужулар Варна хөдү биле Кара далай-нын аразында канал казып турар. Моон мурунда тургус-тунгаш, Варна хөдү биле Бу-лослав каналынын аразын ту-душтурган канал-биле катал ол чаа канал сүг оруктары-нын чаныг ай система бол-тур. Ук система Дева комп-лексинге хей чүткүг чоруур улуг далай судоларынын баар оруу болу бээр.

Бажык хандылары белек тур-гара, бажынарны шалыпны ажалдан турган эгеп ай бол-тур. Тудат ажалдарын орга-низаштарын база сайыра-гайжылдып турар. Чаа бажы-нарны Варшава чоңу эки деп үнелеп турар.

ХӨГЖУП ОРАР ЧУРТТАРДА ЛИВИЯ

Ливиянын найыссылдан 40 километр барын талаа Эв-Завияга ЛАР-нын нефть болбазырадыр он баштайгы улуг комплексини тудуу доозуган. Ол завод чылдык-на 8 муң тонна хире нефть продуктуларын амылаан ун-дүрер, оон ийги эгезлөөн тудуу доозуган соонда, хун бурда будуур нефть продук-тулары 16 муң тонна хире ка-вуудар. ЛАР-нын нефть бөл-базырадыр улетпүрүчү баш-тайгы будуруге черини тудуу-доозугар, чурт он азы-мында чиг нефть-биле черге-лештир, белек нефть продук-туларын экспорттап турар алпар.

ФКП сөөгүр турар крависке уаг девискээрине дээшги хей-хөй хемелер алырын са-налдаан. Депутат-коммунистер чогумина ол хемелегенин Чү-гаалажырын болган алган ту-рарын хандырып дээш парла-ментинин дүзү сессиязын чымырларын негеп турар.

ШРИ ЛАНКА
Шри Ланка республикада чер реформанын баштайгы үе-чалам доозулган. Бир кижиге оонаштыр 50 акр чер ажылаар, мычарта ол док-тааттыган хемчөөдөн амыг шөдүт чер ажылап турар-лардан 560 муң акр черин хавырган (1 акр—0,4 гек-тар).

Хавырган черин хей кезин моон мурунда шай, ка-учуктуг үнүштер, кокос паль-мадары өтүренин амылаан ажал-талган, оон соонда ол чер-лер кайдыган. Реформанын ийги үе-чаламда ол чер-лерин кижигерге хуваап бер-ген, оларны коллективтиг ийикте, кооперативти арга-биле чер эдилээрине система-зында дүшүр ажаллаар деп, республиканын көдээ ажал-агыя болган чер министри Э. Коббеккува меделген.

ПЕРУ
Амыг уеде Перууң 1 мил-лион 125 муң ажал-иштиги социал хандырылганын ачы-дуулан амылаан турар. Рес-публиканын чааа чурттуг бүтү чоңуун байдалын эки-жидерине улаган хемчег-лерин ап турар. Чоокта чаа дүлөп алдырган хоюлуун дугуай он-он муң ажалчы, албан-хандычынын пенсия-нын улгаттырган, медицина хандырылганын экижилдип тур-гар.

ЧАДААНА ДАГЖЫЛАРЫНДА

Кад-Хем хөмүр-деш разре-зиян Чадаанада даг-тран-спорт участогунун ажал-иш-челери шактылар хүнүн күш-ажылы чедикшинер-биле меделгелен. Уахостукун даг-жыларын ийн эгезилег ажалдар кылдыр таарыштыр тургускан болган оларын аразында чарышты калбар-ган.

Экскаватор машинистери Е. Н. Фроленков, Н. С. Зарик-кий, бульдозерист В. В. Самохвалов, Л. Курша-

Баронаның экономиктиг бөлүгү-жаманынын көдээ ажал-агыя таламы-биле по-литикалык эде көөрү негиз тараачынар чыкардыр. Голландиянык дык хөй районнары болуушкан. Оон киржичилери оларын күш-ажылынын продукцияны сактап алырын өртөөн таарыштарын негеп турар. Фермерлер боттарынын берге байдалыны хөй-инитинин кичигенин хаара тууары-биле удуурамышкы митин-гидери болган чыкардыр эртинер, тракторлар болган көдээ ажал-агыянын өске-даа машиналары-биле автомобиль оруктары дүй моондактал турар.

ЧУРУКТА: голланд фермерлеринин удуурамышкы чыкардыр.

АНЕФО—СЭТА-нын фотоу.

ЯПОНИЯДА ШУУРГАН
Он дөрт дугаар тайфун шуурган долууп үлгелди, күш-шылдыг дегер чыгардыр. Рипыкызыг шышп турган хире-везиле-ле япон ордулуктарыг катап дигериле келген. Коюсо ордулукту хей-хөй префекту-раларына чыгар чыйкыптал чыган. Шахта дүжөр чык-суу 30 метр чегелен турган.

Сүг уерлеп, хат шуурган-наының уламдыг шалып-кын аргымытталыг депир-орук шөгүмү «Синкаисен» шимчээшкын орток соксан. Шугууга 63 эксперт амылаан үнөмө берген. Чамдык пре-фектураларында депир-орук шуурунуна болган чыгар-лыг-оруктарына шим-бөшкөн база эскели. Шуурганга да-лай чалган үнөр орта, Инка-ва префектураның эрик камы-зынга балыкчы бир хушна чылы берген. Эжапалың 11 кижини не чок чыткен. (СЭТА).

